

Archeologie met een groen imago

Oude Belgen zien ze vliegen

tekst: Jos De Cocker, Johan Rommelaere, & Gerrit Verhellen

Te Destelbergen in de onmiddellijke omgeving van Gent werkt de vereniging 'Gallisch Dorp' sedert een tiental jaren aan de wetenschappelijk verantwoorde reconstructie van een nederzetting uit de late ijzertijd. Het betreft een kleine landbouwnederzetting zoals Caesar ze mogelijk bij de verovering van Gallië zou aangetroffen hebben. Een beetje Asterix in Vlaanderen dus. Prof. J. Bourgeois van de Rijksuniversiteit Gent stelde een plattegrond ter beschikking van een ijzertijdgebouw, opgegraven in het Waasland. De praktische realisatie gebeurde in samenwerking met vaklui van het archeologisch park 'Archeon' uit Alphen aan den Rijn

Summary

In Distelbergen (Belgium) a prehistoric village has been reconstructed with the idea to combine archeology and ecology. Bringing back a settlement in its natural surroundings is not only of historical interest but can also be favourable for butterflies. Many different moth species were observed by amateur naturalists.

De wensbron: voorbeeld van de verbondenheid van natuur en religie bij de Kelten.

FOTO: JOHAN ROMMELAERE

algemeen en heeft vooral betrekking op cultuurgewassen en aan hun stuifmeel goed herkenbare bomen, struiken en plantenfamilies. Vanuit de ecologische literatuur bleek dan weer de zeer grote diversiteit en complexiteit van de begrippen landschap en biotoop. Bovendien hebben sedert de ijzertijd zoveel factoren hun invloed laten gelden dat de klok niet meer terug te draaien is. Er werd dan ook voor een nieuwe uitgangspositie gekozen: uitgaande van de bestaande situatie door beheermaatregelen tot een min of meer spontane ontwikkeling van een cultuurlandschap komen. Toverwoord waren de kleine landschapselementen. Er werd rond het terrein een houtkant en een sperhaag (doornhaag met vooral meidoorn) aangelegd. Caesar vermeldt dergelijke sperhagen bij de Nerviërs. In een didactische kruidentuin worden medicinale-, verf- en nutsgewassen geteeld. Op braakliggende akkertjes worden speciale mengsels van akkerbloemen ingezaaid. Het grasland en de bermen worden in fasen gemaaid.

Gebeten door de vlindermicrobe Bij het nalezen van al die handleidingen over natuurbeheer botsten we op het thema 'vlinders' en een oude interesse bloeide bij ons weer op. We namen een duik in de vlinderliteratuur en werden donateur van De Vlinderstichting. Wij kwamen al vlug tot de conclusie dat een vlindervriendelijk beheer weinig arbeidsintensief is en perfect te verzoenen valt met de realisatie van een 'oud' cultuurlandschap dat in feite de biotoop is van vele vlindersoorten. De houtwallen, heggen, kleine braakliggende akkertjes, stukjes ruigtevegetatie met o.a. brandnetels en wat hooiland, gecombineerd met een aangepast maaibeheer... De puzzelstukjes pasten perfect in elkaar!

Het thema 'vlinders' is trouwens uitstekend geschikt als handvat voor natuureducatie. De kleinschaligheid van het terrein bleek ideaal om aan particulieren realiseerbare ideeën voor hun eigen tuin aan te bieden. Vaak blijkt dit niet zo evident en merken we dat er een ganse mentaliteitswijziging nodig is om de 'gazon-met-coniferen-tuinier' te overtuigen van de waarde van het ecologisch tuinieren.

De hoeve en de spieker (het graanschuurtje) in opbouw.

FOTO: JOHAN ROMMELAERE

Van archeologie naar ecologie De gebouwen werden gebouwd op een schapenweide met een oppervlakte van ongeveer een halve hectare. Van bij de start bestond de intentie ook de nodige aandacht te besteden aan het natuurlijke decor van de Gallische hoeve. Ook in de archeologie wordt immers meer en meer aandacht besteed aan de relatie tussen de mens en zijn 'biotoop'. Aanvankelijk werd gestreefd naar de aanleg van een mini-ijzertijdlandschapje. Er werden stapels archeologische, archeobotanische en ecologische literatuur uitgevlood. Na enige tijd bleek de doelstelling niet haalbaar. De beschikbare informatie is zeer

Tijdens twee zomernachten in juli en augustus 1999 werden nachtvlinder-tellingen georganiseerd door de amateursentomologen Jos De Cocker en Ger-rit Verhellen. Voor de deelnemers en voor ons zelf kreeg het begrip mot een gans andere betekenis ! Tijdens beide sessies konden een zeventigtal soorten gedetermineerd worden. Wij hopen bij volgende tellingen ook iemand te vinden om de andere insecten te determineren die 'tegen de lamp lopen' zoals wantsen en diverse waterinsecten. Voordat een van onze entomologen het 'in de mot kreeg' ontving hij zelfs een venijnige steek van een ongenode nachtelijke wesp.

Zo een nachtvlindertelling is op zich een heel aparte ervaring. Midden in een zwoele zomernacht op een wit laken rond de verblindende kwikdamp-lamp geschaard terwijl de een na de andere nachtvlindersoort op de 'moth-walk' komt defileren! De silhouetten van de prehistorische gebouwen gaven alles bovendien een tijdloos en bijna magisch karakter. Jos wist het prachtig te verwoorden met volgend sfeerbeeld: "We zaten al uren rond onze kwikdamp-lamp, gebiologeerd speurend naar weer nieuwe bezoekers als plots onze lamp uitviel. Een felle windstoot deed de lakens opwaaien en in de verte lichtte de hemel op. Een heldere sterrenhemel verdween achter de donkere wolken. Als even later de lamp terug stroom kreeg, verscheen in haar aura de grote beer, even voordien nog zichtbaar als sterrenbeeld aan het firmament, nu in al zijn pracht en praal als vlinder".

Tijdens de schoolbezoeken wordt ook de jeugd bij het natuurbeheer betrokken.
FOTO: JOHAN ROMMELAERE

Vlinders helpen vaak de tegenstellingen te verzoenen. Het planten van een vlinderstruik is soms de eerste aanzet naar een genuanceerder visie op het begrip tuin. Er wordt momenteel gewerkt aan een kleine modelvlinder-tuin met typische waard- en nectarplanten. Zo veel als

Waargenomen nachtvlinders op de Gallische Hoeve in 1999

MICROVLINDERS:

verschillende soorten waaronder Stippelmotten (Yponomeutidae)
TORTRICIDAE (bladrollers)

een Archipsssoort

COCHYLIDAE

Agapeta hamana

PYRALIDAE

Eurrhpara hortulata

brandnetelmot

Eurrhpara coronata

Myelois cribella en verwanten

grasmotjes

Pleuroptya ruralis

PTEROPHORIDAE (vedermotten)

Pterophorus pentadactyla

vijfvingermot

MACROVLINDERS:

HEPIALIDAE (wortelboorders)

Triodia sylvina

oranje wortelboorder

SPHINGIDAE (pijlstaarten)

Laothoe populi

populierenpijlstaart

NOTODONTIDAE (tandvlinders)

Notodonta ziczac

kameeltje

Notodonta dromedarius

dromedaris

Phalera bucephala

wapendrager

Pheosia gnoma

berkenbrandvlerkvlinder

Ptilodon capucina

kroonvogeltje

ARCTIDAE (beervlinders)

Arctia caja

grote beer

Atolmis rubricollis

zwart beertje

Spilosoma lubricipeda

witte tijger

Spilosoma lutea

gele tijger

NOCTUIDAE (uilen)

Acronicta aceris

bont schaapje

Acronicta megacephala

schilddrager

Amphipyra pyramidea

piramidevlinder

Apamea monoglypha

graswortelvlinder

Autographa gamma

gamma-uil

Axylia putris

houtspaander

Crypta muralis

groene korstmosuil

Diachrysis chrysis

koperuil

Earias clorana

kleine groenuil

Hecatera bicolorata

tweekleurige uil

Hydraecia micacea

Hypena proboscidalis

Lygephila pastinum

Melanchra persicariae

Mythimna conigera

Noctua comes

Noctua fimbriata

Noctua janthina

Noctua pronuba

Ochropleura plecta

Oligia strigilis

Plusia festucae

Xestia c-nigrum

DREPANIDAE (eenstaartjes)

Watsonella cultraria

Drepana falcata

GEOMETRIDAE (spanners)

Alcis repandata

Biston betularia

Boarmia roboraria

Cabera pusaria

Camptogramma bilineata

Epirrhoe alternata

Eulithis pyraliata

Habrosyne pyritoides

Hemistola chrysoprasaria

Hemithea aestivaria

Hydrelia flammeolaria

Idaea aversata

Lomasipilis marginata

Opisthopteryx luteolata

Ourapteryx sambucaria

Perbatodes rhomboidaria

Perizoma affinitatum

Rheumaptera undulata

Macaria alternata

Macarina notata

Timandra comae

Thyatira batis

Xanthorhoe fluctuata

aardappelstengelboorder

bruine snuituil

wikke-uil

perzikkruiduil

eenstreepgrasuil

volgeling

breedbandhuismoeder

kleine breedbandhuismoeder

huismoeder

haarbos

gelobd halmuiltje

goudvenstertje

zwarte c-uil

beukeneenstaart

berkeneenstaart

variabele spikkelspanner

peper-en-zoutvlinder

grote spikkelspanner

witte grijsbandsanner

gestreepte goudspanner

gewone bandsanner

gele agaatsanner

vuursteenvlinder

tere zomervlinder

kleine zomervlinder

geel spannertje

grijze stipspanner

gerande spanner

hagedoornvlinder

vliervlinder

taxusspikkelsanner

koekoeksbloemsanner

gegolfd spanner

donker klaverblaadje

klaverblaadje

lieveling

braamspanner

zwartbandsanner

Het terrein wordt gefaseerd gemaaid.

FOTO: JOHAN ROMMELAERE

mogelijk wordt van inheemse planten gebruik gemaakt. De lijst van de waargenomen dagvlinders omvat: dagpauwoog, citroenvlinder, atalanta, bont zandoogje, gehakkelde aurelia, distelvlinder, landkaartje, kleine vos. Nogal allemaal zullen sommigen denken. Voor ons hoeven er echter geen Rode Lijst-soorten bij te zijn om de goede boodschap uit te dragen. En eerlijk gezegd, is een doodgewone dagpauwoog geen prachtige vlinder ?

IMAGO Binnen de vereniging werd de ecologische werkgroep IMAGO opgericht om het vlinderproject te realiseren. Het streefdoel is om een voorbeeldfunctie te vervullen en via o.a. natuureducatie en de vlindertuin zoveel mogelijk mensen te sensibiliseren voor de slechte toestand van vele vlindersoorten en vooral voor hetgeen men er zelf aan kan doen. De Gallische hoeve heeft een groot aantal potentiële mogelijkheden om uit te groeien tot een uniek natuureducatief centrum waar ook aandacht aan het historisch aspect van ons milieu kan besteed worden. Graag zouden we de zo slecht gekende insectenwereld op een didactische wijze willen in de kijker plaatsen.

In het verlengde van de nachtvlindertellingen (die uiteraard verder gezet worden) plannen wij een volledige entomologische inventarisatie van het terrein. Wie doen hierbij alvast een dringende oproep aan alle insectenfreaks om hieraan mee te werken.

Veel mooie ideeën... Voorlopig is het echter nog werken met een minder dan een minimum aan middelen zonder enige overheidssteun. Opgeven ligt echter niet in onze natuur. Wat zei Caesar ook weer ? "De Belgen zijn de dappersten der Galliërs"!

Praktische info over de Gallische Hoeve:

- De Gallische Hoeve is te bezoeken van maart tot november op zaterdag van 14-19 u. Buiten deze periode alleen groepsbezoeken of scholen via secretariaat Raymond Van Horebeek, Dendermondesteenweg 345 9070 Destelbergen, tel. 0032 (09)2292214 of via verantwoordelijke educatieve werking Bea De Longie, Bouwmee-sterstraat 72 9040 Gent tel. 0032 (09)2291479.
- Ecologische werkgroep IMAGO: Johan Rommelaere, Trekweg, 9030 Gent, tel.0032 (09)2361726; e-mail: gallisch.dorp@ibm.net